

V O D I Č

za izradu Programa za zaštitu od zračenja u stomatološkim ordinacijama

Pravni osnov

Na osnovu člana 18. Pravilnika o uslovima za promet i korištenje izvora jonizirajućeg zračenja („Službeni glasnik BiH“ br. 66/10) svaki korisnik izvora zračenja mora posjedovati Program za zaštitu od zračenja u pisanoj formi. Sadržaj programa je definiran u članu 19. istog Pravilnika i razrađuje se u članovima 20 do 27.

Prilikom izrade Programa za zaštitu od zračenja u stomatološkim ordinacijama obratiti pažnju na član 81. Pravilnika o uslovima za promet i korištenje izvora jonizujućeg zračenja.

Pri izradi Programa za zaštitu od zračenja u medicinskoj primjeni izvora jonizirajućeg zračenja potrebno je poštovati odredbe iz Pravilnik o zaštiti od zračenja kod medicinske ekspozicije (Službeni glasnik BiH br. 13/11),

Svi Pravilnici Državne regulatorne agencije za radijacijsku i nuklearnu sigurnost se nalaze na web stranici www.darns.gov.ba u dijelu "Propisi i dokumenti".

Uvodni dio programa za zaštitu od zračenja

U uvodnom dijelu Programa za zaštitu od zračenja navesti:

- ✓ Naziv i adresa stomatološke ordinacije
- ✓ Primjena programa (*navesti da je obavezno primjenjivati ovaj program prilikom svake ekspozicije*)
- ✓ Dostupnost programa (*navesti na koji način će program biti dostupan svim zaposlenim u stomatološkoj ordinaciji*)
- ✓ U uvodnom dijelu navesti i Sadržaj programa za zaštitu od zračenja:
  1. *Plan organizacione strukture*
  2. *Program za monitoring radnog mjesta*
  3. *Program osiguranja kvaliteta (QA)*
  4. *Radne i sigurnosne procedure*
  5. *Plan za vanredne situacije*
  6. *Sistem evidencije podataka*

1) Plan organizacione strukture

U ovom dijelu je potrebno navesti sljedeće:

- odgovorno lice u stomatološkoj ordinaciji (*vlasnik licence*),
- sve izvore zračenja sa podacima o proizvođaču, modelu i serijskom broju uređaja
- prosječno sedmično opterećenje uređaja – broj ekspozicija,
- nabrojati postojeću zaštitnu opremu za zaposlenike i pacijente

- lice odgovorno za zaštitu od zračenja, njegove obaveze i ovlaštenja na osnovu zakonske regulative, (*član 6. Pravilnika o uslovima za promet i korištenje izvora zračenja*),
- sva profesionalno izložena lica (stalno zaposlena i povremeno zaposlena) koja obavljaju djelatnost sa izvorima jonizujućeg zračenja (*nadležne doktore i lica koja koriste izvore jonizirajućeg zračenja*) sa njihovom stručnom spremom, radnim iskustvom i vrstom poslova koji su im povjereni.

2) Program za monitoring radnog mjesta

Podatke za ovaj dio uzeti iz izvještaja o monitoringu radnog mjesta koji je obavio autorizirani tehnički servis.

- ✓ U ovom poglavlju treba navesti sljedeće podatke :
  - *Navesti da autorizovani tehnički servis obavlja monitoring radnog mjesta,*
  - *Navesti da autorizovani tehnički servis obavlja personalnu dozimetrijsku kontrolu i spisak osoba koje su prijavljene na dozimetrijsku kontrolu.*
  - *Navesti prostorije u kojima se obavlja djelatnost sa izvorima jonizujućeg zračenja (npr. postoji odvojena prostorija za rtg uređaj, ili rtg uređaj se koristi u glavnoj prostoriji koja je dovoljno velika da se može udaljiti najmanje 3 metra od rtg cijevi u smjeru suprotnom od smjera primarnog snopa).*
- ✓ U ovom poglavlju takođe treba navesti sljedeće:
  - *Navesti kako su označene prostorije gdje su izvori jonizirajućeg zračenja.*
  - *Navesti kako su označeni izvori jonizirajućeg zračenja.*
  - *Navesti signalne, sigurnosne i bezbjedosne uređaje*
  - *Navesti ko vrši navedena mjerenja (naziv tehničkog servisa)*
  - *Navesti plan monitoringa radnog mjesta prema članu 21. Pravilnika o uslovima za promet i korištenje izvora zračenja (vremenski period)*

3) Program osiguranja kvaliteta (QA)

- *Navesti da li se postupa u skladu sa preporukama proizvođača uređaja*
- *Navesti da li autorizovani tehnički servis obavlja kontrolu kvaliteta uređaja i zaštitne opreme*
- *Navesti vremenske periode obavljanja kontrole kvaliteta na osnovu Aneksa 1.3 Pravilnika o zaštiti od jonizujućeg zračenja kod medicinske ekspozicije.*
- *Da li postoji ugovor sa drugim ustanovama i ekspertima za zaštitu od zračenja, ukoliko postoji navesti kraći sadržaj ugovora.*

4) Radne i sigurnosne procedure (u medicinskoj primjeni)

U ovom poglavlju navesti sljedeće procedure:

- ✓ Procedure za korišćenje lične zaštitne opreme (za zaposlene i za pacijente)
(Navesti način kako i koju zaštitnu opremu moraju da koriste profesionalno izložena lica za pojedinu proceduru. Takođe mora se napisati procedura za zaštitu pacijenata- kada, kako i koja vrsta zaštitne opreme treba da se koristi).
- ✓ Personalni monitoring
Napisati proceduru korišćenja dozimetara *(navesti koja se vrsta dozimetara koristi - TLD, kada, kako i na kom mjestu se nose dozimetri)*
- ✓ Procedure za zaštitu trudnica i dojilja
Napisati proceduru za zaštitu trudnica i dojilja.
- ✓ Procedure za pridržavanje pacijenta
Napisati proceduru za pridržavanje pacijenata
- ✓ Procedure za obuku novih zaposlenika i dodatne obuke zaposlenih
(Vršiće se po planu i programu obuke profesionalno izloženih lica odobrene od strane Državne regulatorne agencije za radijacijsku i nuklearnu sigurnost)
- ✓ Procedure za bezbjednost izvora zračenja
(Ovdje je bitno navesti procedure kako je izvor obezbijeđen, odnosno kakva je fizička zaštita, mjere ograničavanje pristupa i mjere za minimiziranje mogućnosti krađe ili neautorizovane upotrebe izvora zračenja).

5) Plan za vanredne situacije

Navesti kako postupiti kod vanredne situacije, npr. požara, poplave, neovlaštene upotrebe izvora, kvara na uređaja dok je u upotrebi, ...

(Isključiti uređaj koji proizvodi jonizirajuće zračenje iz električnog napajanja i odmah obavjestiti osobu odgovornu za zaštitu od zračenja, vlasnika licence, tehnički servis, Agenciju).

Navesti lica koja su odgovorna za preduzimanje mjera u slučaju vanredne situacije *(npr. lice odgovorno za zaštitu od zračenja).*

6) Sistem evidencije podataka

U ovom poglavlju navesti na koji način se vodi evidencija *(npr. u arhivi, u digitalnoj formi itd.)* i o čemu se vodi evidencija, a posebno:

- ✓ O prijemu, transferu, korišćenju i dispoziciji svih izvora zračenja.
(Navesti ko i na koji način vodi evidenciju).

- ✓ O modelima i serijskim brojevima svih uređaja koji proizvode zračenje.
(Svaki uređaj treba imati svoju evidenciju sa potrebnim podacima).
- ✓ O rezultatima personalne dozimetrije;
(Evidencija se vodi za svako profesionalno izloženo lice).
- ✓ O monitoringu radnog mjesta;
(Svaki izvršeni monitoring radnog mjesta mora biti evidentiran za svaki uređaj).
- ✓ O rezultatima kontrole kvaliteta izvora zračenja;
(Svaka izvršena kontrola kvaliteta izvora zračenja mora biti evidentirana).
- ✓ O obuci zaposlenih;
(Zavisno od vrste obuke lice odgovorno za zaštitu od zračenja mora da vodi evidenciju o obuci za svako profesionalno izloženo lice).
- ✓ O ispitivanjima, kalibracijama, održavanju i modifikacijama uređaja.
(Mora se voditi evidencija o svim održavanjima i promjena, kao i o kalibraciji i ispitivanju izvora zračenja).

Napomena:

Program za zaštitu od zračenja mora biti potpisan od strane vlasnika licence i ovjeren pečatom.